

Terugkijken om vooruit te gaan

Ledevaertkerk 31 december 2017

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Galaten 3:23 - 4:7

Tweede Schriftlezing: Lucas 2:22-23 en 33-40

Inleiding

In de wereldlijke kalender is het vandaag de laatste dag van het jaar, 31 december, Oud Jaar, tijd om terug te kijken. In de kerkelijke kalender is het vandaag de achtste dag van Kerst. De dag waarop Jezus' besnijdenis gevierd wordt, de dag dat Jezus wordt opgedragen in de tempel. Dat is een dag om vooruit te kijken, naar de belofte die dit kind in zich draagt. In het fragment uit de Galatenbrief, dat we vandaag lezen, kijkt Paulus vooruit. Naar de betekenis van Jezus voor mensen nu. Voor mensen in de toekomst. Uit het Lucasevangelie lezen we over Jezus in de tempel. Over Simeon die gaat zingen als hij Jezus ziet. De Lofzang van Simeon. We lezen vandaag vertalingen van de Monshouwerstichting.

(www.schriftlezing.nl)

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Hoeveel fotoalbums zijn er niet die beginnen met babyfoto's. De pasgeborene in de armen van opa en van oma. Een bladzijde verder zien we hetzelfde plaatje opnieuw, maar dan met de andere opa en de andere oma. En in moderne samengestelde gezinnen zijn er misschien nog wel meer opa's en oma's, of zelfs overgrootouders. Of anderen die de rol van opa of oma overnemen. Een nieuw leven begint niet zomaar: het komt ergens uit voort. Elk kind, hoe jong ook, heeft een geschiedenis. En elke grootouder heeft waarschijnlijk de ervaring dat hij of zij de toekomst vast houdt. Het leven dat verder gaat. Zo'n foto is momentopname van een overgangsmoment: De ene generatie kijkt terug, de andere zal vooruit kijken.

Het lijkt wel alsof Lucas zo'n plaatje in zijn Kerstverhaal invoegt. Als Jozef en Maria acht dagen na de geboorte van Jezus met hem naar de tempel gaan, zoals de traditie voorschrijft, ontmoeten ze daar Simeon. Of Simeon ontmoet hen. Hoe dan ook: Jezus wordt in de tempel gebracht, omdat dat de plek is waar hij thuis hoort. Waar God de Vader aanwezig is, waar profetie wordt gesproken. Simeon is weliswaar geen echte grootvader, hij mag het kind wel in zijn armen nemen en het toezingen. "Een licht is opgegaan, het zal de nacht verslaan en Israël verblijden." (lied 159a:2)

Een prachtige belofte, maar tegelijkertijd meer dan dat. Simeon ziet in het pasgeboren kind de Gezalfde van Israël, zoals de herders dat eerder ook zagen. En dat is niet alleen maar leuk en schattig. Profetische belofte wordt niet zomaar tot stand gebracht, het brengt meestal weerstand en tegenstand met zich mee. Simeon kan aan de profeet Jesaja gedacht hebben, Jesaja 8: God zal zijn tot een steen waaraan men zich stoot, tot een rotsblok waarover men struikelt. De verlosser zal weerstand opwekken, maar ook een uitweg bieden. Val én opstanding. Je zou kunnen zeggen dat Simeon Jezus' levensweg al voorziet. In elk geval ziet hij dat iemand die zoveel betekenen zal, ongetwijfeld een moeilijke weg voor zich heeft. Dat geldt voor hem zelf, maar ook voor zijn ouders. Hij zal zijn ouders verlaten en de weg gaan die hij gaan moet. Dat zal zeker ook voor zijn moeder een moeilijke weg zijn. Simeon ziet dat hij hier met een profeet van doen heeft. Een profeet die staat voor een

nieuwe toekomst. Een nieuw begin. Vreugde, dankbaarheid. Maar hij ziet ook dat de weg van een profeet zwaar is.

Toch overheerst de dankbaarheid. Want niet alleen Simeon ontmoet de pasgeboren Messias. Ook Hanna is in de tempel aanwezig. De profetes Hanna. Zij wordt net als Simeon getekend als een vroom mens. Maar wat we vooral van haar horen is haar dankbaarheid. En haar leeftijd wordt vermeld: 84 jaar. 7 maal 12. Het getal van de volheid, maal het getal van de volken. Dat is vast niet toevallig, op deze plek, net op het moment dat de redder van de volken in de tempel komt. Ook zij is geen oma, maar ze zou het kunnen zijn. Ze doet denken aan Hanna, moeder van de profeet Samuël. Een vrome vrouw die in de tempel aanwezig is om te bidden. Samuëls moeder Hanna was vervuld met een hoopvolle verwachting. Verwachting van een toekomst die voor haar weggelegd zou zijn. En toen ze werkelijk in verwachting was van een zoon, zong ze een lied, dat Maria haar later na zong. Deze Hanna is zelf profetes. Ze spreekt over haar verwachting. Haar toekomstverwachting dat dit kind verlossing zal betekenen.

Simeon en Hanna zijn erbij aanwezig als het kindje Jezus in de tempel wordt gebracht. Bijna zoals een opa en een oma aanwezig zijn als hun kleinkind wordt gedoopt. De oude generatie draagt de nieuwe generatie op aan de toekomst. Toch denk ik dat Lucas hier iets anders wil vertellen. Het gaat hem niet om een plaatje van opa met kind op de arm. Het kind van de belofte, het kind dat toekomst gaat brengen, wordt hier volledig in de profetische traditie opgenomen. In de tempel, tegen de achtergrond van de oude verhalen. Ook al luidt dit kind een nieuwe toekomst in, het verleden heeft zeker niet afgedaan. De nieuwe toekomst komt voort uit het verleden. In die zin klopt het plaatje misschien toch met opa en oma. Dat is onze manier om te laten zien dat de toekomst, het pasgeboren kind, staat in een familietraditie, in een verleden. Het verleden is afgelopen maar niet voorbij. Het speelt nog mee. Als een doorgaande lijn die verder gaat. Voor Simeon en Hanna is hun leven vervuld: zij hebben de toekomst gezien: de komst van de Messias. Ze staan op de drempel van een nieuw begin. Begin van bevrijding.

Het kind Jezus staat in een lange lijn die ooit begon bij God. Bij Adam, zoon van God. Een lijn die gaat via Abraham en David. Een lijn waarin de geschiedenis en de wet van Mozes meespeelt. De evangelielezing van vanmorgen begon met de wet van Mozes. Volgens de wet wordt Jezus op de achtste dag in de tempel gebracht. Lucas laat er geen twijfel over bestaan: Jezus hoort bij de tempel, bij de traditie, bij de Wet van Mozes. Misschien is het goed te vermelden dat de Thora, de wet van Mozes, niet zozeer staat voor dwang, maar voor vreugde. Psalm 119 bezingt die vreugde 176 verzen lang! De Thora is geen dwang, maar brengt bevrijding voor Israël. In die traditie, in die lijn staat Jezus.

Hoe zijn wij, 2000 jaar later, met die lijn verbonden? Die vraag stelde Paulus zich al, slechts één generatie na Jezus. Zijn hele betoog is erop gericht om aan te voeren dat ook niet-Joden in de erfenis van Abraham kunnen delen. Ook niet-Joden mogen zich kinderen van God noemen. Ook wij. Hij gebruikt daarvoor onder meer het beeld van volwassenwording. Een kind heeft begeleiding nodig en scholing. Door de komst van Christus zijn we zelf erfgenaam geworden. Paulus ervaart dat als bevrijding, als nieuw begin.

Met de komst van de Messias is iets nieuws begonnen. Bevrijding is ook toegankelijk geworden voor niet-Joden. Wij niet-Joden mogen deel hebben aan de bevrijding,

zonder onder de Thora van Israël te komen, maar uit eigen recht. Daarin staat geloofsvertrouwen centraal. Het vertrouwen dat Jezus in de weg van zijn vader had. Het geloofsvertrouwen dat wij via hem meekrijgen. Daarbij gaat het er volgens mij niet om of je individueel gelooft, maar om het deelhebben aan het vertrouwen van de gemeenschap. Ook niet-Joden zijn in Paulus' ogen mede-erfgenaam van Abraham. Ook wij mogen delen in de bevrijding door Christus. De bevrijding uit hokjes als Jood of niet-Jood. Wij zouden zeggen: jood of christen, en misschien zelfs ook wel atheïst of andersgelovige. Het is niet aan ons om onderscheid te maken, dat is aan God. Hokjes als knecht of meester, hoogopgeleide of laagopgeleide, kansrijke of kansarme. Hokjes als man en vrouw, homo en hetero, wat voor hokjes dan ook. Wij mensen denken in hokjes. God niet. Daarin schuilt het nieuwe begin, de bevrijding. In de beeldspraak waar ik mee begon, zou je kunnen zeggen: iedereen mag op de foto staan. Ook opa en oma. Ook Simeon en Hanna. Ook het verleden.

Vanavond kijken we nog één keer terug naar het afgelopen jaar. Het verleden is voorbij, maar heeft niet afgedaan. Terugkijken doen we het liefst samen met dierbaren. Om ook samen de stap naar het nieuwe jaar te zetten. Hoe dan ook zetten we die stap niet alleen, maar onder de hoede van de Eeuwige. Dat is wat Dietrich Bonhoeffer zo prachtig onder woorden bracht:

In goede machten liefderijk geborgen
verwachten wij getroost wat komen mag.
God is met ons des avonds en des morgens,
is zeker met ons elke nieuwe dag. (Lied 511:7)
Amen